

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 127612 24 Rev
Banjaluka, 11.07.2024. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Majkić Marinković i Jadranke Stanišić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca D. d.o.o B., koga zastupa punomoćnik M.B., advokat iz B., protiv tuženog P.B.1 d.o.o B., koga zastupa punomoćnik Z.P., advokat iz B., radi duga, vrijednost predmeta spora 228.548,38 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 127612 22 Pž od 24.10.2022. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 11.07.2024. godine donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužioca za naknadu troškova za sastavljanje odgovora na reviziju u iznosu od 2.667,60 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 127612 18 Ps od 19.11.2021. godine, obavezan je tuženi da tužiocu na ime duga isplati ukupan iznos od 228.548,38 KM, sa zakonskom zateznom kamatom na pojedinačne iznose iz računa od dospelosti svakog pojedinog računa do isplate, kao i da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 16.395,68 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 19.11.2021. godine do isplate, dok je zahtjev za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa odbijen.

Dopunskim rješenjem Okružnog privrednog suda u Banja Luci broj 57 0 Ps 127612 18 Ps od 28.03.2022. godine obavezan je tuženi da tužiocu isplati na ime troškova sudske takse na tužbu iznos od 1.116,65 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 19.11.2021. godine.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 127612 22 Pž od 24.10.2022. godine, žalba tuženog je odbijena, te su prvostepena presuda i dopunsko rješenje potvrđeni.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tuženi pobija drugostepenu presudu, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se revizija usvoji, osporena presuda preinači ili ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Tužilac je dao odgovor na reviziju u kojem tvrdi da revizija nije osnovana i predlaže da se odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da se obaveže tuženi da mu, na ime ispunjenja ugovora, isplati iznosu od 228.548,38 KM, sa zakonskom zateznom kamatom na pojedinačne iznose iz ispostavljenih računa.

Ocjenom provedenih dokaza prvostepeni sud je utvrdio: da su parnične stranke zaključile Ugovor broj ... od 04.07.2017. godine (u daljem tekstu: Ugovor); da se ovim Ugovorom tužilac, kao izvršilac posla, obavezao da izvrši isporuku, instaliranje, održavanje i tehničku podršku za aplikativne sisteme iz priloga 1 ugovora u preduzećima B.P. d.o.o. B.1, B.P. d.o.o. B.2., B.O. d.o.o. S., B.D. d.o.o. Z.; da se tuženi, kao naručilac posla, obavezao da plaća mjesečnu cijenu softvera koja bez obračunatog PDV iznosi 5.500,00 KM i da u cijenu održavanja nije uračunata oprema, kartice, materijal, potrošni materijali ili slično kao ni drugi radovi kao što su građevinski, montažni i slični; da je ugovoreno da će izvršilac na zahtjev naručioca nabaviti i isporučiti eventualno potrebnu i naručenu opremu ili materijal i izvršiti potrebne radove; da se tuženi obavezao omogućiti pristup prostorima radi obavljanja radova; da je odmah po zaključenju Ugovora tužilac započeo sa izvršavanjem svojih ugovornih obaveza prvenstveno sačinjavanjem i dostavljanjem dinamičkog plana realizacije Ugovora, obilaskom lokacija tuženog, instaliranjem privremenih servera, pripremom za isporuku centralnog servera; da je dana 09.08.2017. godine tužilac uradio instalaciju, podešavanje, implementaciju potrebnih sistema na benzinskoj stanici benzinske pumpe (u daljem tekstu: BS) u B., instaliran je DEKPND sistem, digit, replicator, sistem x, poslite sistem, te je izvršena isporuka i instalacija privremenog servera baze podataka i instalacija ugovornom predviđenog sistema u upravi tuženog; da je tužilac 15.08.2017. godine sačinio novi raspored instalacija sistema DEKPND na BS u B. i sistema B.P. d.o.o. B.1, od 21.08.2017. godine do 28.08.2017. godine; da je u upravi tuženog izvršena priprema za instalaciju svih programa i baza podataka na ostalim BS; da se tuženi dopisom od 06.09.2017. godine obratio tužiocu zahtjevom za obustavu instaliranja programa i sporazumni raskid ugovora uz obrazloženje da nisu u mogućnosti pristupiti instalaciji ugovornog softvera iz tehničkih razloga uz napomenu da su voljni preuzeti poručene servere; da je na traženje tužioca da se još jednom razmisli o raskidu Ugovora, tuženi dopisom od 15.09.2017. godine predložio da se realizacija Ugovora odgodi kad je u pitanju B.P. d.o.o. B., a da se prijeđe na instaliranje programa u S.; da je tužilac nastavio sa radom i da je dopisom od 18.02.2018. godine obavijestio tuženog da je u prethodnom periodu izvršio kreiranje, konfigurisanje i podešavanje baza podataka za poslovnu 2018. godinu u svim aplikativnim sistemima i na svim poslovnim objektima B.O. d.o.o. S., B.P. d.o.o. B., B.P. d.o.o. B.2 i B.D. d.o.o. Z., te da je pozvao tuženog da da saglasnost da se nastavi sa implementacijom i puštanjem u rad instaliranih sistema na objektima tuženog na kojima je Ugovorom planirana implementacija aplikativnih sistema tj. gdje su aplikativni sistemi instalirani ali još uvijek nisu pušteni u rad; da iz radnih naloga broj ... od 17.08.2018. godine i ... od 31.08.2018. godina proizlazi da je tužilac izvršio instaliranje DEKPND sistema i na lokaciji I. i Centris 4 sistema na lokaciji uprave tuženog; da je implementacija sistema izvršena na području RS na jednoj BS u B., na četiri BS u FBiH i da tuženi nije dozvolio tužiocu dalju implementaciju iz razloga što je sa sistemom koji je implementiran imao tehničkih problema; da je tužilac u skladu sa ugovorom, za period od 14.07.2017. do 01.04.2020. godine, izdao račune na ukupan iznos od 228.548,00 KM i da tuženi nije platio naknadu po ispostavljenim računima.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je zaključio da predmetni Ugovor nije raskinut po sporazumu stranaka koji je predložio tuženi i da je svojim naknadnim saglasnostima tuženi održao Ugovor na snazi jer je nakon ove izjave tužilac uz suglasnost tuženog nastavio sa ispunjenjem ugovorenih obaveza. Prema stanovištu prvostepenog suda tužilac je ispunjavao sve svoje ugovorene obaveze dinamikom i u obimu u kojem mu je tuženi to dozvoljavao, te da se tuženi ne može pozivati sa uspjehom na posljedice raskida ugovora iz člana 132. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89 te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu: ZOO), jer do raskida Ugovora nije došlo ni zbog neispunjenja ugovornih obaveza od strane tužioca. Nadalje je prvostepeni sud našao da je tuženi tokom postupka ukazao na probleme sa korištenjem aplikativnih sistema, koje je tužilac otklanjao, te da tužilac nije ponudio odgovarajuće dokaze o tome da su problemi u korištenju aplikativnog sistema uzrokovani krivicom ili nestručnim izvođenjem radova od strane tužioca. Slijedom navedenog prvostepeni sud je našao da su ispunjeni uslovi da se tuženi obaveže na ispunjenje svoje ugovorne obaveze, pa je na osnovu odredbe člana 17. i 262. stav 1. ZOO obavezao tuženog na isplatu ukupnog iznosa duga po izdatim računima od 228.548,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dospelosti svakog računa do isplate.

Drugostepeni sud je prihvatio utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda te je žalbu tuženog odbio i prvostepenu presudu potvrdio.

Nižestepene odluke su pravilne iz slijedećih razloga.

Tuženi u reviziji kao i u žalbi tvrdi da je Ugovor raskinut izjavom tuženog zbog neispunjenja i neurednog ispunjenja ugovorne obaveze od strane tužioca i da je ovaj Ugovor ništav jer se ugovoreni posao odnosi na druga pravna lica koja nisu učestvovala u zaključenju ugovora, te slijedom toga ističe da je osporena odluka zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Prema stanju spisa i navodima revizije među strankama nije sporno da su zaključile pismeni Ugovor broj ... od 04.07.2017. godine. Ovim Ugovorom ugovorena je obaveza tužioca, kao izvršioca posla, da izvrši isporuku, instaliranje, održavanje i tehničku podršku za aplikativne sisteme iz priloga 1 ugovora u preduzećima B.P. d.o.o. B.1, B.P. d.o.o. B.2., B. O. d.o.o. S., B.D. d.o.o. Z. (član 1 Ugovora). Naručilac se obavezao da će omogućiti izvršiocu nesmetan pristup za rad na opremi koja je predmet ugovora u cilju izvršenja aktivnosti iz ugovora (član 3 Ugovora.). Naručilac se obavezao da plaća cijenu softvera mjesečno unaprijed po ispostavljenim računima, koja bez obračunatog PDV iznosi 5.500,00 KM, te da će PDV obračunati izvršilac posla prilikom izdavanja računa (član 7 i 9 Ugovora). Ugovor zaključen sa rokom važenja od 36 mjeseci i da se ugovor automatski produžava ukoliko ga jedna strana, po isteku roka, ne raskine (član 11 Ugovora).

Utvrđeno je da se tuženi, dopisom od 06.09.2017. godine obratio tužiocu zahtjevom za obustavu instaliranja programa i sporazumni raskid ugovora uz obrazloženje da nisu u mogućnosti pristupiti instalaciji ugovornog softvera iz tehničkih razloga uz napomenu da su voljni preuzeti poručene servere, da se tužilac nije saglasio sa raskidom ugovora (tražio da tuženi još jednom razmisli o raskidu), da je tuženi dopisom od 15.09.2017. godine predložio da se realizacija ugovora odgodi kad je u pitanju B.P. d.o.o. B.1, a da se prijede na instaliranje programa u S.. Tužilac je nastavio sa obavljanjem posla po ovom prijedlogu tuženog, te je dopisom od 18.02.2018. godine, obavijestio tuženog da je u prethodnom periodu izvršio kreiranje, konfigurisanje i podešavanje baza podataka za poslovnu 2018. godinu u svim aplikativnim sistemima i na svim poslovnim objektima B.O. d.o.o. S., B.P. d.o.o. B., B.P. d.o.o. B.2. i B.D.

d.o.o. Z., i pozvao tuženog da da saglasnost da se nastavi sa implementacijom i puštanjem u rad instaliranih sistema na objektima tuženog na kojima je ugovorom planirana implementacija aplikativnih sistema tj. gdje su aplikativni sistemi instalirani ali još uvijek nisu pušteni u rad, što tuženi nije dozvolio, pa aplikativni sistem na području RS, osim na jednoj pumpi u B., nije pušten u rad.

Jednostrani raskid ugovora moguć je i dozvoljen samo kad to zakon izričito predviđa, ako nastupe okolnosti propisane zakonom, ili ako je pravo na jednostrani raskid ugovoreno samim ugovorom. Jednostrana izjava o raskidu, mora biti data nedvosmisleno jasno i određeno i u istoj izražena volja ugovorne strane za prestanak ugovora raskidom, te izjava o raskidu mora biti saopštena drugoj ugovornoj strani.

Do raskida ugovora može doći i na temelju sporazuma stranaka koji podrazumijeva njihovu saglasnu volju o tome.

Predmetnim zahtjevom tužilac traži isplatu ugovorenih potraživanja koja su nastala u ugovorenom roku trajanja ugovora od 36 mjeseci (od jula mjeseca 2017. godine do aprila mjeseca 2020. godine). Prema sadržaju navedenog ugovora stranke nisu ugovorile pravo naručioca posla na jednostrani raskid u roku trajanja ugovora (36 mjeseci), pa se ovdje ne radi o ugovorenom jednostranom raskidu.

Predmetni ugovor je ugovor o djelu zaključen u smislu odredbe člana 600. ZOO. Za raskid ovog ugovora važe opšta pravila o raskidu ugovora propisana odredbom člana 124. do 138. ZOO, kao i posebna pravila propisana za raskid ugovor o djelu.

Odredbom člana 124. ZOO je propisano da u dvostranim ugovorima kada jedna strana ne ispuni svoju obavezu, druga strana može zahtijevati ispunjenje obaveze ili, pod zakonom određenim uslovima, raskinuti ugovor prostom izjavom ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete.

Kad je u pitanju ugovor o djelu, naručilac posla je, prema sadržaju odredbe člana 629. ZOO, ovlašten jednostranom izjavom volje raskinuti ugovor sve dok ugovoreni posao nije dovršen, ali je u tom slučaju dužan posleniku isplatiti ugovorenu naknadu umanjenu za troškove koje ovaj nije učinio, a bio je dužan učiniti da ugovor nije raskinut.

Tuženi tvrdi da je predmetni ugovor raskinut njegovom izjavom datom tužiocu u dopisu od 06.09.2017. godine. Prema utvrđenju nižestepenih sudova tužilac se nije saglasio sa raskidom, te je nakon toga tuženi, dopisom od 15.09.2017. godine, predložio da se realizacija ugovora odgodi kad je u pitanju preduzeće B.P. d.o.o. B.1, a da se prijeđe na instaliranje programa u S., te da je tužilac prihvatio ovaj prijedlog. Iz navedenih činjenica proizilazi da ugovor nije raskinut sporazumom stranaka i da je naknadno datom izjavom tuženi ugovor održao na snazi, odnosno odustao od raskida, pa do raskida nije došlo u smislu odredbe člana 629. ZOO.

Prema utvrđenju nižestepenih sudova tužilac je do 18.02.2018. godine izvršio isporuku softvera i kreiranje, konfigurisanje i podešavanje baza podataka u svim aplikativnim sistemima i na svim poslovnim objektima B.O. d.o.o. S., B.P. d.o.o. B.1., B.P. d.o.o. B.2. i B.D. d.o.o. Z., te pozvao tuženog da da saglasnost da se nastavi sa implementacijom i puštanjem u rad instaliranih sistema na objektima tuženog na kojima je ugovorom planirana implementacija aplikativnih sistema tj. gdje su aplikativni sistemi instalirani ali još uvijek nisu pušteni u rad, i

da tuženi nije dao saglasnost za puštanje u rad sistema instaliranih na području RS, osim na jednoj pumpi u B..

Iz navedenih činjenica proizilazi da je tužilac ugovoreni posao, isporuke softvera, kreiranja, konfigurisanja i podešavanje baza podataka, obavio zaključno sa 18.02.2018. godine, i da dio obaveze koji se tiče puštanja u rad dijela sistema nije ispunio zbog toga što tuženi nije ispunio svoju ugovornu obavezu iz člana 3. Ugovora (nije dao saglasnost da se instalirani sistem pusti u rad na pumpama u RS), pa time nije omogućio izvršiocu nesmetan pristup za rad na opremi koja je predmet ugovora u cilju izvršenja aktivnosti iz ugovora, kako je to ugovoreno navedenom odredbom ugovora.

Da bi jedna ugovorna strana u dvostranom ugovoru mogla da zahtjeva raskid ugovora zbog neispunjenja u smislu odredbe člana 124. ZOO, potrebno je da je ona ispunila svoju ugovornu obavezu. Tek kad jedna strana ispunji svoju obavezu, a druga strana ne ispunji svoju ugovornu obavezu potpuno ili djelimično, strana koja je ispunila svoju obavezu može zahtjevati ispunjenje ugovora ili raskid ugovora prostom izjavom, ako raskid ugovora ne nastupa po samom zakonu, a u svakom slučaju oštećena strana ima pravo na naknadu štete.

Predmetni ugovor nije ugovor sa fiksnim rokom, prema sadržaju istog i prirodi ugovorene obaveze, pa raskid ugovora ne nastupa po zakonu (član 125. ZOO). Kako tuženi nije ispunio svoju ugovornu obavezu iz odredbe člana 3 Ugovora, on shodno odredbama člana 126. i 127. ZOO u vezi sa članom 124. istog zakona nije ovlašten raskinuti ugovor zbog neispunjenja.

Tuženi u pismenom odgovoru na tužbu, tokom postupka i u reviziji tvrdi da je tužilac ugovoreni posao obavio nestručno, i da je imao tehničkih problema sa korištenjem opreme koja je puštena u rad, pa da su to razlozi za „odustanak“ od ugovora. U reviziji se prigovara da dokazi izvedeni radi dokazivanja ove tvrdnje nisu ocjenjeni i da je pogrešan zaključak nižestepenih sudova da je za utvrđenje kvaliteta obavljenog posla potrebno vještačenje.

Naprijed navedenim tvrdnjom o nedostacima obavljenog posla tuženi ukazuje da izvršeni rad ima materijalne nedostatke. Suprotno tvrdnji revizije nižestepeni sudovi su ocjenili sadržaj elektronske pošte, iz koje proizilazi da je tuženi tužiocu prijavljivao problem sa štampanjem računa i da se tužilac izjasnio da se taj problem ne tiče aplikativnog softvera već štampača koji nisu dio opreme koju je isporučio tužilac. Ocjenjeni su i iskazi svjedoka G. M. i M.M. (zaposleni kod tuženog), koji su se izjasnili o tome da je dolazilo do blokade sistema i do problema sa štampanjem računa.

S obzirom da se tvrdnje tužioca odnose na tehničke probleme u funkcionisanju informatičke opreme i sistema, navedeni dokazi ne mogu poslužiti kao pouzdan osnov za utvrđenje činjenice o nedostacima aplikativnog sistema koji je instalirao tužilac, stoga je pravilno stanovište nižestepenih sudova da je za utvrđenje činjenice o tehničkim nedostacima potrebno stručno znanje vještaka odgovarajuće struke.

Osim toga, prava naručioca posla u pogledu materijalnih nedostataka izvršenog djela propisana su odredbom člana 618. ZOO. Prema navedenoj odredbi, kad nedostatak postoji, naručilac može tražiti da poslenik nedostatak otkloni i tražiti naknadu štete, a sniženje naknade ili raskid ugovora naručilac može tražiti tek pod uslovom da je poslenik odbio otklanjanje nedostataka.

Tuženi je u ovom postupku, u smislu pravila o subjektivnom teretu dokazivanja iz odredbe člana 123. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13, 109/21 i 27/24 – u daljem tekstu: ZPP), bio dužan dokazati da izvršeni rad ima materijalne nedostatke i istaći zahtjeve koji su zakonom propisani u slučaju postojanja materijalnih nedostataka. Kako to nije učinio tvrdnje o materijalnim nedostacima nemaju uticaja na pravilnost i zakonitost osporene presude.

Odredbom član 138. stav 1. ZOO propisano je: „kad je ispunjenje obaveze jedne strane u dvostranom ugovoru postalo nemoguće zbog događaja za koji odgovara druga strana, njena obaveza se gasi, a ona zadržava svoje potraživanje prema drugoj strani, s tim što se smanjuje za onoliko koliko je ona mogla imati koristi od oslobođenja od sopstvene obaveze“.

Kako je već naprijed rečeno tužilac nije ispunio dio obaveze koja se odnosi na puštanje u rad djela instaliranog sistema, a u ispunjenju obaveze ga je onemogućio tuženi (nije dopustio puštanje u rad sistema). Slijedom toga tuženi je odgovaran za neispunjenje obaveze tužioca i tužilac ima pravo na naplatu svojih ugovorenih potraživanja. Tuženi nije tvrdio niti dokazao da je tužilac imao koristi zbog neispunjenja djela obaveze, pa su prema pravilnom stanovištu nižestepenih sudova, ovdje ispunjeni uslovi da se primjenom odredbe člana 262. stav 1. ZOO usvoji tužbeni zahtjev tužioca.

Predmetni Ugovor zaključen je između, tužioca, kao poslenika, i tuženog, kao naručioca posla, te je ugovorena isporuka, instalacija, održavanje i tehnička podrška za aplikativnih sistema za četiri preduzeća B.P. d.o.o. B. (ugovarač – naručilac posla), B.P. d.o.o. B.2., B.O. d.o.o. S., B.D. d.o.o. Z. (član 1 Ugovora). Cijena mjesečnog održavanja softvera u iznosu od 5.550,00 KM bez PDV, plaćanje po ispostavljenim računima sa obračunatim PDV, mjesečno, unaprijed, ugovoreni su na teret naručioca posla, ovdje tuženog. Stoga se ovaj Ugovor ima smatrati ugovorom u korist trećih lica, B.P. d.o.o. B., B.O. d.o.o. S. i B.D. d.o.o. Z., koji predviđa odredba člana 149. ZOO, pa tvrdnja revidenta, da je Ugovor ništav zbog toga što navedena pravna lica nisu učestvovala u njegovom zaključenju, nije osnovana.

Iz navedenih razloga, primjenom odredbe člana 248. ZPP, odbijena je revizija tuženog.

Navodi odgovora na reviziju nisu imali uticaja na odluku o reviziji, pa se troškovi sastavljanja odgovora na reviziju ne mogu smatrati neophodnim troškovima ovog revizionog postupka u smislu odredbe člana 387. stav 1. ZPP. Zbog toga je odbijen zahtjev tužioca za naknadu troškova za sastavljanje odgovora na reviziju opredjeljen u iznosu od 2.667,60 KM.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić